

# CSIKSZEREDA

KÖZGAZDASÁGI, TÁRSADALMI ES SZÉPIRODALMI HETILAP.

Előfizetési árak: Egész évre 8 kor. Félévre 4 kor.  
Negyedévre 2 kor.

Megjelenik minden vasárnap.

Nyitóléri cikkeik soronként 40 filléret küldetnek.  
Hírléteri díjak a legolcsóbban számítottak.

## Törvényhatósági jogok.

A törvényhatóságok különféle állásfoglalása és különösen a közgyűléseken elhangzó elvi kijelentések nemcsak a jogszabau és köztisztviselőben, hanem a közönségben is méltán felkeltik az érdeklődést azon jogok iránt, melyek hatalmukban állanak. — És éppen ezért talán nem lesz felesleges, ha a törvényhatóságok természetében levő jogokat megvilágítjuk.

Mindenekelőtt azonban hozzuk tisztába minden jog fogalmát. A jog, általában véve, a kötelesség folyománya, ami személyesítve egy értelmezendő, hogy aki kötelességet teljesített, annak joga van. Ez a törvényesen természetes definíció és miután a törvényhatóságok a törvényre való apellálásal törvényes jogokat hangsúlyozzák, mi is e szerint állítjuk fel a kötelesség és jog gyakorlati érvényesítésének az elvételét.

Mi a törvényhatóságok fő kötelessége? Az adózás, ujonozás, autonóm és állami szervezkedés eszközlése. De mikor kötelessége mindez a törvényhatóságnak? Miután a törvény írja elő e kötelességek teljesítését, tehát csakis törvényes keretekben, időkben hajtandók végre e kötelességek parancsoló paragrafusai. Mert a törvényhatóságnak, ugyebár, a kötelességekkel szemben jogai és a jogokkal szemben kötelességei vannak?

Amiért a törvényhatóság az adózást és ujonozást eszközözi, azért autonóm lételének a jogát élvezi. Ez az autonóm szervezet addig áll fenn, amíg a maga autonóm jogait szabad akaratához és erejéhez képest gyakorolhatja és megszűnik, míhelyt örendelkezési jogától megfosztják. Ha tehát megszűnik az a jog, mely kötelességek

teljesítését következteti, akkor illuzóriussá válik maga a kötelességteljesítés is.

Hangsúlyoznunk kell, hogy ez nem az aktuális politika kérdése és annak nem is számítható, mert hiszen a közigazgatási hálózat eszme köréből indul ki s csupán annak megvédését ezélezza.

A törvényhatóságok jogaitak teljesítő kötelességek fejében kapták. Ezenél fogva a jog az előzménye a kötelességek teljesítésének s így a jognak nem szabad megszűnni, mert különben megszűnik a folyománya is: a kötelesség. Minél mélyebben hatolunk a törvényhatóságok történetének a szemlélődésébe, annál kirívóbban ragyognak elénk a törvényhatóságok eszme körének diadalt hirdető sugarai. Viharos idők jöttek, mentek, az ország politikailag sok-sok átalakítás ment keresztül, de a törvényhatóság jogait soha fel nem adta, kötelességeit mindenha pontosan és hazafiasan teljesítette. Egyetlenegy példát mutat fel a történelem arra nézve, hogy a megyei szervezetek ellenállottak a kormányzó hatalom parancsai végrehatásának.\* József császár idejében történt ez. És mi előzte meg a kötelességek teljesítésének megtagadását? Ugyebár a jogfosztás? A megyei szervezetek előbb fosztattak meg jogaiktól csak aztán, hogy jog nélkül nem voltak képesek alkotmányosan, törvényesen kötelességet teljesíteni, szegültek ellen a kormányzó hatalomnak, éppen úgy, mint a kormányzó hatalom ellene szegült a törvényhatóságok jogai elismerésének és megőrzésének.

Jog nélkül nincs törvény! Törvény nélkül meg el sem képzelhető modern államalakulatokban a rend és annak tartarítása. A rend a béke létámasztéka, s ha ez megszűnik, úgy a rendszer-

telenség jó helyébe. A rendszerelenség aztán, éppen természetéből folyólag, ugy anyagi, mint erkölcsi tekintetben a zűllés lété vezet, mely elharapódzva, állandó ragálylyá válva, elűzköszíti nemcsak a társadalom éltető érkekeit, hanem elsorvasztja, meggýngíti magát az államot is. Ezek mind általános és elfogadott nézőpontok, melyek minden államalakulatra állanak az alkotmány arányai szerint.

A törvényhatóságok szűkebb körű állami ellenőrzést és védelmet nyújtanak a társadalomnak, amely fölött létesülnek és így kötelességük, hogy a béke és rend tartarítása, a rendszertelenség megátlása, hogy a polgárok élete, nyugalma, lété tartarása, jogaik élvezete megóvassék bármilyenü külső vagy belső támadás ellen. Miután mindez kötelességü, ennélfogva joguk is van arra, hogy kötelességeikhez szükséges eszközökhöz, különösen pedig a törvény könyveizhöz folyamodhassanak, azokkal kezükben hivatásukat betöltsék. — Ezért nem kötelessége, de joga is minden törvényhatóságnak, hogy a rendet és békét minden törvényes eszközzel megvédjé, viharban, vészben egyaránt.

## Élet és villamosság.

Az a titokzatos hasonlatosság, amely az emberi, állati és növényi élet jelenségeit meg az elektromosság tümenényei között van, rég megragadta az emberek figyelmét s rég megszülte azt a gondolatot, hogy a villamos áramot mint életteljesztőt, életmegtartót, vagy életösszabító alkalmazzak. Sőt a Volta ismeretes hékacomb-kiscerletei nyomán fantasztikusabb agyvelőkben telemerült az a gondolat is, hogy az elektromos erőt egyenesen mint életpótlót alkalmazzak. Ha jól tudom Poe Edgárnak van egy elbeszélése, amelyben a tudós villamosság segítségével életre kelt egy mumiát s tisztán elektromossággal pótolja azt a titokzatos valamit, aminek csak a jelenségeit látjuk, de az esszenciáját, az eredetét és a célját

megmágyarázni, megfogni nem tudjuk: az életet.

Természetesen arról, a tudomány mai állása mellett, szó sem lehet, hogy az elektromossággal az életet pótolni tudjuk, sőt úgy áll a dolog, hogy egyelőre még az életet meghosszabbítani, vagy megtartani sem vagyunk képesek a villamos erő segítségével, legfeljebb néhány muló betegségjelenséget tudunk úgy ahogy elenyészeltetni vele. Ezért nagy hiábavalóság vagy pedig ámitás minden u. n. „elektroterápia” a hirdetésekben olvasható mágneses keresztetektől elkezdve egész az elektromos áramig és mindazokig a csodáig, amiket az emberi életmódság vagy sarlatanéria ki tud gondolni az élet és a villamos áram hasonlóságának a kapcsán.

Egészen másképp áll azonban és a tudományos számbavehető határain belül esik az a kérdés, hogy láthatjuk-e használni az elektromos áramnak, mint életfejlesztőnek? E tekintetben ma már a tudósok nemcsak az elméleti kombináció terén mozognak, hanem tényekkel, kísérleddatokkal, tapasztalatokkal is rendelkeznek. S e kísérleteknek és tapasztalatoknak az eredménye az, hogy a villamos áram valóban használható az élet fejlesztésére. S ha egyelőre még nem is vagyunk képesek vele a lét kezdetén levő, az élni elkezdő állati organizmus teljes kifejlődését sietetni, a nemlét és a lét határáról beleerőszkolni a létbe: arra már képesek vagyunk, hogy a növényi szervezet kifejlődését sietessük, sőt arra is, hogy a fejlődés kezdetén olyan energiát adjunk neki a villamosság segítségével, amely a szokottnál magasabb fejlődéssokkra segíti fel. Hogy ennek a jelentősége nemcsak az absztrakt tudomány nézőpontjából fontos, hanem gyakorlati tekintetben is, a mezőgazdaság terén, az nyilvánvalóvá lesz, ha megvizsgáljuk, hogy mi szerepe van a villamosságnak a növény életében s ha felsorolunk néhány ez irányban tett fontosabb kísérletet.

Nyilvánvaló, hogy az a gondolat, hogy a növény életére nézve döntő fontosságú nappényt és napmeleglet pótoljuk villamos erővel, ostobaság, mert hiszen a nap ingyen sül, az elektromos áramnak pedig erő és feszültség szerint való, kiszámított és tarírozott ára van. Ezért gazdasági képtelenség volna olyan valami eljárás, amely például villamos fénynevelő akarná kiegészíteni a napsütés hiányosságát, mert kétségtelen, hogy a befektetés mindig nagyobb volna a haszonnál, amelyet vele elérünk.

Eltelenben igenis használható a villamos energia, mint megindítója, első mozgatója azoknak a képességeknek, amelyek a növény magyában, vagy csírájában, avagy hagamájában megvannak, de egyelőre mozdulatlanul felhalmozódva várják a körülmények olyan alakulását, amely képesse teszi őket a megmozdulásra. A buzaszem abban a pillanatban, amikor kihullott a kalászból, megszűnt élni, de azért nem halt meg. Eleven-halott, amely várja a feltámadást, azt bizonyos hő- és nedvesség-mennyiséggel, amely szükséges ahhoz, hogy megkezdhesse életét, a csírázást.

Szpehnyev orosz tudós volt az első, aki arra gondolt, hogy a mag megmozdulásához szükséges hő és nedvességlet pótolni lehetne villamossággal. Kísérletei nem vezettek sikerre, mert a magvak a villamosság ellenére sem kezdték csírázni nedves-

ség és hő nélkül s mindössze annyi volt az eredmény, hogy azok a magvak, amelyek elvetés előtt elektromos áramot bocsátott keresztül 4—5 nappal előbb kezdték csírázni, mint a közönségesen elvetettek.

Paulius a Szpehnyev nyomán kísérletezve, felfedezte, hogy az elektromos áram hatása sokkal nagyobb a magvakra akkor, ha nem csírázás előtt, hanem a csírázás kezdetén éri őket. Gyors és hatalmas fejlődést tudott így elérni a magvaknál, amelyekkel kísérletezett, de valami általános értékelésigazságot még nem tudt levonni a kísérleteiből. Az angol Kermev volt az első, aki e téren valami lörvényszerűséget tudott megállapítani s konstátálta, hogy a villamos árammal kezelt magvak fejlődése harmincz százalékkal nagyobb, mint a nem elektrizáltaké.

Grandeau és Lectercq kezdtek először kísérletezni, nem magvakkal, hanem már kifejlett növényekkel. A kísérletüket negatív módon kezdték meg, úgy hogy a szabadban levő növénycsoportokat drótkalikkával vették körül s ezzel távol tartották tőlük a levegő természetes elektromos áramait. Kísérletüknek az eredménye az lett: hogy a dróttal körülvevett növények 50—70 százalék maradtak el a fejlődésben a szabadon hagyottak mögött, vagyis a fejlődésük fele energiája odaveszett a természetes áramok behatolásának a megszüntével.

Lemström, a helsingforszi egyetem híres professzora fordított a pozitívra a két francia negatív kísérleteit. Három virágcserepbe teljesen egyforma földet tett s a földbe teljesen egyforma magokat ültetett. Azután az egyik cserép fölé olyan dróthálózt feszített ki, amelyben állandóan pozitív villamos áram keringett, a másik fölé pedig olyant, amelyben folytonos volt a negatív áram, a harmadik cserép szabadon maradt. Az eredmény az lett, hogy a pozitív áram alatt a növény száz százalékos fejlődést, a negatív alatt pedig harmincz százalékosat mutatott a szabadon hagyott fejlődéséhez arányitva.

Langrange e nyomon haladva, a természetes elektromosságot használta ki úgy, hogy burgonyaföldön beonozott vaspálcákat szurt le, amelyek lizenőt centiméter mélyen voltak a földben s ötven centiméternyire álltak ki belőle. Ezek az apró mennyiségű fókók, amelyek nem villamospást fogtak fel, hanem a nagy feszültség nélkül való elektromosságot halászták ki a levegőből, azt az eredményt szűlték, hogy harminczkét négyszögletű területen kilencven kilogramm burgonya termelt, míg hasonló nagyságú szabadon hagyott területen csak hatvanegy kiló.

Ebből az adából, ismerve a burgonya árát nem nehéz kiszámítani, hogy bizony eddig a villamos kulturának az eredményei nem valami nagyok. Elenyésző csekélység eddig még az a többlet, amelyet a villam mesterséges alkalmazásával tudunk kicsalni a fölből. De azért ez is eredmény. Elég arra, hogy konstátálhassuk belőle, hogy az elektromos áram kétségtelenül hatással van az élő szervezet fejlődésére. Vagyis, hogy csakugyan van valami tilkozatos kapcsolat az élet és a villamosság között.

Amikor Guerike Ottó gyantagombócczal, meg a rókafarkkal mesterséges apró villamokat tudott produkálni, ez a játék mindenkinek tetszett, de azért magában mindenki csodálkozott azon, hogy hogyan mulathat egy polgármester ilyen cgyűgüt-

ségekkel. S ebből az együgyűségből a mai elektrotechnia fejlődött ki.

Nem ludhatjuk, hogy nem a Langrange huszonkilenc kiló burgonyája-e az a játék, amelyből egy új agrikultura fejlődött ki, amely az első lépés esetleg a műnövény, a mesterséges állat, az elektromos homunkulusz megalkotása felé. Az első tanúságletele annak, hogy életet mesterséges módon is lehet kelteni.

Ch. V.

## Tanítói szentgyakorlatok.

Erdély nagylelkű főpásztora a székeley tanítóknak évről-évre megbecsüléttel rendelés-gyakorlatot tesz, a saját költségén rendezett szentgyakorlatok által.

A vallástól kevésbé áthatott úri emberek szivesen mosolyognak ezen a — szerintük felesleges — buzgóságon; de ha ismernek annak valódi becsét, maguk is vágyva vágyának az ilyen jótéteményben részesülni.

A tanító nehéz munkájában kimerült erő itt felújulást nyer. A csapásoktól lesújtott lélek megvizsgálatódik. A lanyagot pontos köteleességjeljesítővé, a fenhéjzót alázattá, a könnyelműt gondossá, a türelmetlent békeszeretővé teszi stb. Végül pedig a nehéz bűnökben szenvedő lélek megnyeri a belső nyugalom és megigazulás edességét.

A kegyes főpásztor maga szokta a tanítókkal együtt végezni az ájtatosságot. Saját szemével öröklik mindenen. Maga az előimádkozó a napi imáknál, olvasó mondásnál, keresztjárásnál stb. Valamint-hogy együtt élkezik a tanítókkal.

A folyó évi július 11—15-éig tartott exercicium vezetője P. Kostálik János jecsuíta atya volt. Megjelent kántorok, tanítók, tanárok és tanítójelöltek száma, az alábbi névsor szerint 124, kik közül csik-megyiek 76-an, más megyékből valók 48-an voltak. Névszerint:

Adorján Imre tanító, Somlyó. András Gyula t., Dobó. Antal János kántor-tanító, U-Szenttamás. Antal János kt., Somlyó. Antal László. Ambrus Ferenc kt., Madaras. Avéd Jákó ny. főgimn. ig. Gyula-Fehérvár., Bakó János kt., Szentmárton. Baka József kt., Szentgyörgy. Bakó János k., Szereda. Bakó Tamás kt., Balán. Bakai Alajos t.-jelöl., Somlyó. Balló Imre ny. kt., Szentimre. Balog Pál kt., Szentkirály. Balog Zoltán kt., Szentkirály. Barabás Rajmond t., Ditró. Bálint Károly kt., Kadicsfalva. Benke Lajos kt., Káson-Ujlalu. Biró József kt., Delne. Bódi István kt., Somlyó. Both Ferenc t., Szárhegy. Buzás János kt., Taploca. Búchler Sándor kt., Somlyó. Czirjék Jenő kt., Szenttamás. Chász Jenő t., Brassó. Cseke Ferenc t., Szentimre. Csizsér Ignác t., Nagykáson. Csobot István t., Kásonujalu. Demes Ignác t., Mindszent. Domokos János k., Csik-Szentmiklós. Erdély Anrás kt., Madéfalva. Eltes András áll. t., Gyimes. Fazakas József t., Oláh-falu. Ferencz András. Ferencz János t., Szenttamás. Ferencz József t., Karcsfalva. Ferencz Tamás t., Rákos. Ferencz Balázs t., Gyergyó-Szentmiklós. Fodor Izra t., Egervár. Fodor Nándor papnöv., Mindszent. Földes Zoltán t., Nagysurány. Gál Antal k., Karcsfalva. Gál Márton t., Dánfalva. Gál Ambrus t., Korond. Gábor Gyula t., Szépvíz. Gál Sándor kt., Oroszhegy. Gáspár Endre t., Tápíószező. Gergely József kt., Szentimre. György Lázár t., Csomorán. Györgypál károly kt., Taploca. Gyorcsovecz Károly t., Ülke. Hajmód Pál kt., Szereda. Hozó János t., Oláh-falu. Hozó Pál t., Gyergyó-Szentmiklós. Imre János t., Taploca. Jakabos István t., Búkszád. Jartó Aron kt., Vágás. Kászonyi János kt., Szentimre. Király Gáspár tanár Gyula-Fehérvár. Kovács Lajos kt., Ilyefalu. Kovács József kt., Somlyó. Kristó Domokos t., Szentmihály. Kristó István t., Szentkirály. Kő-

mény Gyula t., Kozmás. Kovács Béla t., Kolozvár. Kovács Lajos Ozsdola. Korkó Gyula k., Szentgyörgy. Ladó János tanár. Somlyó. Lacz János t., Fítőd. László Dénes t., Taplocza. László György kt., Udvarhely-Szentlélek. Márkos Sándor kt., Szentlélek. Márton Albert kt., H.-Remete. Márton Gábor t., Gyergyó-Szentmiklós. Márton János ny. kt., Vics. Márton László t., Szentmárton. Medve András t., Segesvár. Miklós Antal t., Orozshely. Molnár László t., Mátra-Szöllős. Nagy Tamás t., Gyimesok. Nászturi János ny. kt., Segesvár. Orbán Mihály ny. t., Somlyó. Paláncz Sándor t., Jenőfalva. Pap Gy. István Kézdi-Almás. Pálosy Géza t., Madaras. Petényi István tanár, Nagyszében. Petres Lajos t., Zetelaka. Péter Balázs t., Szentmárton. Dr. Péter János tanár, Gyulafehérvár. Péterfi Lajos s. kt., Gyergyó-Szentmiklós. Piszlet Mária tanárnő. Puskás Tamás kt., Szépvíz. Ráduly Benjamin kt., Szentdomokos. Riszner Odón tanár, Gyula-Fehérvár. Sándor Imre t., Szentdemeter. Sántha Károly t., Somlyó. Sárosi György t., Héhalom. Soó Gáspár gimn. ig., Udvarhely. Szabó Bálint kt., Bellenfalva. Szabó Mihály t., Gelencze. Szabó Sándor kt., Kézdi-Szentlélek. Simonfi Antal kt., Szováta. Szöke Agoston t., Csekefalva. Szöke József t., Szentimre. Spányár Pál tanár, Udvarhely. Tamás Albert tanár, Udvarhely. Tamás Imre t., Tusnád. Tállyan Imre t., Fancsal. Texe János kt. Nagyenyed. Tótor István kt., Csatoszeg. Wéger Ferenc kt., Mindszent. Zsigmond Márton t., Dánfalva. Zsögön Zoltán tanár, Somlyó. Pál Béla t., Szentlélek. Veress Péter t., Jenőfalva. Székely Ferenc kt., Csomafalva. Dományancz Péter tanár, Somlyó. Lakatos Izra ny. tanár, Somlyó. Jakab Antal tanár, Szálavik Ferenc tanár, Mayer János tanár, Somlyó. Embery Árpád tanár, Udvarhely. Xántus Elek s.-tanár, Somlyó. Baló Károly kt., Kozmás. Kós Leó szentlenczendi szerzetes.

Julius 14-én a tanítók gyóntását 12 meghívott jeles pap végezte; az esti isteni tisztelet után pedig a kegyes főpásztor mintegy 40 tanítót avatott be a karmelhegyi skapuláré-társulathoz. 15-én pedig a szent áldozás után, már reggel 8 órákor kiki haza sietett, maga főpásztor pedig fel Budapestre, testvérbátyja esketésére.

## HIREK.

**A közigazgatási bizottság ülése.** Csik vármegye közigazgatási bizottsága folyó hó 10-én tartotta meg a havi ülését Bocze Antal alispán elnöklésével. Az ülés egydelű említésre méltó tárgya br. Fejérvy Gézának a közigazgatási bizottsághoz intézett leirata volt, melyben a bizottságot miniszterelnökké történt kinevezéséről értesíti s a pénzügyminiszteri ügykörben a támogatását kéri. A bizottság, először a legelső vármegyei közigazgatási bizottságától, a miniszteri leiratot tudomásul vette. Ezzel a leirattal különben — mint értesítünk — a vármegyei közigazgatási bizottsága a közel jövőben még foglalkozni fog. Több bizottsági tag, közöttük Bartha Ignác, dr. Györgypál Domokos és Török Ferenc országgyűlési képviselők, Boll Ferenc pápai prelátnak, Ferenczy Károly főesperesnek, Márton Lajos, Puskás Adolf, Csedő István, dr. Szántó Samu, Eránosz Bogdán, Bogdán Antal, Pál János, Vákar László, Puskás Antal, Gál Miklós, Kolló János, Oláh Alajos és még számosan, kérésnyit intéztek a vármegye alispánjához, hogy rendkívüli közgyűlésre hívja össze a törvényhatósági bizottságot, hogy állást foglalhassanak az alkotmányellenes kormány ellen s a képviselőház határozatát magukévá téve, szintén beálljanak az alkotmányvédők táborába.

**Kinevezések.** A marosvásárhelyi ítélő tábla elnöke dr. Pál Gábor ügyvédjelöltet a m.-vásárhelyi ítélő tábla kerületében díjtalan joggyakornokká nevezte ki. Az igazságügy-miniszter Jankó Pál nyiregnyázi törvény-

szerű foglalkoztatású a csikszeredai kir. ítélő tábla ügyvezetője ki.

**Meghívó.** „A csikvármegyei gyakorló ügyvédek és ügyvédjelöltek köré” alakuló közgyűlést Csikszeredában a Vigadó nagytérben 1905. évi július hó 22-én d. u. 4 órákor tartja meg a következő tárgysorozattal: 1. Alapszabályok tárgyalása. 2. Tisztségviselői és választmányi tagok választása. 3. A közgyűlés elé utalt ügyekben határozat hozatala. 4. Indítványok tárgyalása.

**Engedélyezett tombola-játék.** A pénzügyminiszter a tusnádfürdői szövetkezetnek megengedte, hogy a fürdő idején alatt a vendégek szórakoztatására tombola-játékok rendezzen, de kikötötte igen helyesen, hogy a nyeregmény tárgyak közé csak belföldi ipartermékeket lehet sorozni. Itt jegyezzük meg, hogy e héten ismét nagyszámú növekedett a Tusnádfürdőn üdülők száma, az utolsó fürdő kiuntatás szerint Tusnádfürdőnek 650 állandó vendége van.

**Megyéni tanfelügyelője a tudóvesszesekért.** Arról értesítünk, hogy megyénk kir. tanfelügyelője Szabó Géza megleghangú szép felhívást intézett a megyébéli tanítóik karhoz, melynek figyelmébe ajánlja, hogy a József kir. Hercegi Szanatorium Egyesületnek azt a szép elhatározását, hogy ingyenes ágyalaptányt létesít a most és az ezután fölláttandó szanatoriumban a beteg tanítók és azok családja tagjai számára, a tanítóknak halálával és a viszont való segítség élni érzésével kell fogadni. „A mi megyéb. li tanítóknak mindent el kell követni, hogy a szegénysorsú tudóvesszesek jóvölléért, visszazszerzendő egészségéért megalkuló országos liga minél nagyobb, minél hatalmasabb legyen. Ezt pedig a tanítók erőteljesen szolgálhatják, ha minél többen gyűjtik egybe a maguk működési helyén a tagokat. A magunk részéről is a legmelegebben hívjuk föl tanító karunk figyelmét a tanfelügyelő lelkes szövegére. Arról van szó, hogy évi két, vagy négy koronás áldozatra egy ilyen szép célért a jó szívek kapacitálók-e? Nincs kétségünk abban, hogy ha tanító karunk szívét e szép ügy megnyerte, ők igen sokat tehetnek. Készséggel nyitjuk meg lapunk hasábjait, hogy e téren az érdemet elismerjük.

**Uj tanítói állások szervezése.** A megyei kir. tanfelügyelő előterjesztése folytán a vallás- és közoktatási miniszter vármegyéinkben 37 uj tanítói állás szervezését megálapította és pedig: Csicsóban, Dánfalván, Gyimesfelsőlakon, Gyimesközéplekon, Jenőfalván, Szentimrén, Szentkirályon, Szent-simonon, Tusnádon, Várdotfalván, Gyergyó-ujfaluban, Vaslában, Kásztonföldön, Rákoston, Szenttamáson, Csomafalván: és Salámaszon, egy-egy: Szentdomokoson és Várhelyen két-két, Békáson pedig legalább 8 állással minek folytat a megyei közigazgatási bizottság e hó 10-iki ülésében a kir. tanfelügyelő javaslatára megkeresni határozta a gyulafehérvári róm. kat. püspököt és a balázsfalvi gör. kat. érseket, hogy a jelzett hitközségekben szervezni szándékolt tanítói állásokra nézve saját hatáskörükben a tárgyalásokat indítsák meg s annak eredményéről 2 hónapon belül a bizottságot értesítsék.

**Halálozás.** Özv. Boeskor Mihályné szül. csikvacsáresi Balázs Katalin 80 éves korában h. hó 8-án az esteli órákban Csik-somlyon elhunyt. Temetése július hó 10-én d. u. 4 órákor történt nagy részvét mellett. Az elhunytat nagyszámú rokonság gyászolja.

**Friedmann Ábrahám** lórabbi, akit közönségesen „csodarabbi” néven neveznek, hosszabb tartózkodásra egész kíséreléssel Tusnádfürdőre érkezett.

**Üdülők helyek a Székelyföldön.** Máthé József, a marosvásárhelyi Székely-Tár-

saság érdemes titkára két füzetet adott ki, melyben a Székelyföld üdülőköllyeit sorolja föl. Részletes kimerítő leírásban ismerteti a székesi fürdőket, lakáviszonyokat, elemel-árakat, utazás, továbbá minden fürdő megnevezni a tanítót, vagy a körjegyzőt, ki szervezési intézkedik a levélben előleges megkeresések után. Nagyon helyes, okos dolgot művel Máthé József, mikor ezt a rövid lélegzettű Bedekkert összeállította. Bár egy két év óta őrési lendületet vettek a székesi fürdőket, még mindig nem részeseletnek olyan pártfogásban, melyet ezek a ritka természeti csodákban, csillogó szépségekben dúsuló fürdők megérdemelnének.

**Haláleset.** Özv. Pototzky Alajosné született David Margit folyó hó 14-én a reggeli órákban hirtelen elhunyt. Temetése h. hó 16-án délután 3 órákor volt.

**Fővárosiak a székesi gyűlésen.** A Székely Társaságok Szövetségének ez idei közgyűlésére, amelyet tudvalegőleg augusztus hó 22-én Sepsi-Szentgyörgyön fognak megtartani, Polónyi Géza országgyűlési képviselő, a szövetség tagja, meghívta a fővárosi kereskedők és iparosok körét, különösen az ezen alkalomból ott rendezendő székesi ipari és háziipari kiállításra hívta fel figyelmüket. A szövetség főtitkáraként intézett levelében azt írja, hogy az országos iparügyesület több tagja fog lerándulni. A kereskedők még eddig nem határozottak e tárgyban. A fővárosi Sas-kör is mintegy 30 taggal képviselteti magát ezen. Így tehát az érdeklődés kez telébredni a székesi gyűlés iránt a fővárosi körökben is.

**Halálos ütés.** Pototzky Pál helybeli kereskedőnek most épülő házában munkálkodó Hamari György Sűr Sándor körményi társát 9-én este 6—7 óra között egy légláda-rabball civakodás közben úgy ütötte fején, hogy az a súlyos ütés folytán másnap meghalt. Hamari az ügyészségnek tetten elkövetése után önként jektelt, hol kihallgatás után szabad lábra helyezték.

**Posta- és távirótszti tanfolyam.** A posta- és távirótszti tanfolyamot Hieronymi Károly volt kereskedelemügyi miniszter bezsűntette. Most Vörös László jelenlegi kereskedelemügyi miniszter ujból megnyitotta, tekintettel arra, hogy a posta- és távirótszti viselőikben hiány van. Módosítás állott azonban be, amennyiben nem — mint eddig kétszáz g. ak. oki állásra hirdert pályázatot, hanem csak öt-hat és a gyakorlati idő, mely a tanf. a. a. a. való léte megterelzi, az egy évig, hanem csak három hónapig tart. A pályázat szerint, amelyet a hivatalos pap egyik közelebbi száma fog hozni, az ötven gyakornoki állásra az oly ifjak pályázhatnak, akik középiskolát, vagy ezzel egyenrangú más tanintézetet érettségig vizsgával sikeresen elvégeztek, tizennyolczadik életévüket betöltötték és maguk állampolgárok. Ezen feltételeken kívül a pályázók községi, erkölcsi bizonyítványnyal, illetlenül életüket, közhatalosi, orvosi bizonyítványal ép és egészséges, a posta- és távirótszti szolgálatra testileg is alkalmas voltak az igazolási tartoznak. Akik a középiskolát az 1904—1905. tanévet megelőzőleg végezték, tartoznak hiteles módon azt is kimutatni, hogy azóta hol voltak alkalmazva, illetve foglalkoztak. A pályázat alá bocsátott állásokat a posta- és távirótszti vezérigazgatóság fogja

betölteni és a felvett gyakornokjelöltek közül negyvenet a budapesti, lízet pedig a zágrábi posta- és távíró tisztképző tanfolyam halgatására foglalkoztatni. A kérvények a közszolgálatban állók felettes hatóságai, a közszolgálatban nem levők részéről pedig az illető főszolgabíró, illetve polgármester útján e hónap huszadikáig a posta- és távíró vezérigazgatóságnál nyújtandók be. A gyakornokjelöltek fogadalmat tesznek, két korona napidíjban részesülnek és ama posta- és távíróhivataloknál, ahová előzetes gyakorlat szerzés végett beosztottnak, a következő feltételek mellett lépnek szolgálatba: 1. Állásukat augusztus 15-ig elfoglalnia és a kijelölendő hivatalnál rendszeres szolgálatot teljesíteni tartoznak. 2. Ez év november 1-én saját költségükön Budapestre, illetve Zágrábba helyeztetnek át posta- és távíró-képző tanfolyam halgatására. 3. A napidíjak élvezetében a tanfolyam tartalma alatt is megmaradnak, de ennek fejében a tanfolyam székhelyén levő posta- és távíró igazgatóság rendelkezése szerint délelőtti munkoratói szolgálatot tartoznak teljesíteni. 4. Akik a feltételeknek eleget nem tesznek, azokat a szolgálat alól, minden további igény nélkül egyszerűen felmentik. 5. Akik azonban teljesen bevállnak, a tanfolyam szabály szerinti elvégzése és a tiszti alapvizsga letétele után azokat posta- és távíró-gyakornokokká nevezik ki; ha felsőbb tanintézetet végeztek, évi 1000 korona, különben 800 korona segélydíjjal; a szakvizsga sikeres letétele után pedig minősítést szereznek posta- távíró-tisztviselői állásokra.

**Pályázati hirdetmény.** A csikszereadi m. kir. földművelésügyi igazgatósága közhírré teszi, hogy 1905/906. tanévre a földművelés iskolánál 15 állami ingyenes hely vár betöltésre. A földművelésügyi Minisztériumhoz czímezett kérvények I. évi augusztus hó 15-ig a földművelés iskola igazgatóságához nyújtandók be, hol bővebb felvilágosítás is nyújtható. Később érkező folyamodványok figyelembe nem vétetnek. Felvételi feltételek: 17 éves életkor, erős egészséges testalkat. A kérvényekhez csatolandó: 1) keresztlevele, 2) Iskolai bizonyítvány; 3) orvosi-, 4) újrallatási-, 5) erkölcsi- és szegénységi bizonyítvány. A felvett növendékek benn az intézetben nyernek díjlanul teljes ellátást. A m. kir. földművelésügyi igazgatósága a.

**Elhalasztott közgyűlés.** Csikszereada város képviselőtestületének f. hó 11-ikére kitűzött rendkívüli közgyűlése a testületi tagok részvétele miatt megtartható nem volt. Ezen közgyűlésnek kellett volna döntenie a magyar jelöltségűek között 400,000 koronás kölcsön ügyében, az új piacotér és a város burkolata tárgyában. Tehát egyáltalán egy fontos, a város fejlődését felelőselekedő dolog felett. Városatyáink nem igen hordozhatják szívükön városunka vármegye székhelyének érdekeit, ha ilyen felelőselekedő alkalommal is távollétükkel tündökölnek.

**Pasztila a magyar.** Megelőzőhöz adatokat fog nyilvánosra a magyar királyi központi statisztikai hivatal. E szerint az idén május hónapban Magyarországon a népesség természetes szaporodása 6000 lélekkel maradt az 1904. évi április eredménye mögött, sőt az 1905. év első négy hónapjában 37.800 lélekkel kisebb a szaporodás, mint a múlt

év első harmadában. Még elszomorítóbb a statisztika, ha a házassági adatokat nézzük; az idén áprilisban csak félmennyi házasságot kötöttek mint tavaly. Hogy az ország népességében mekkora a megfogyatkozás, bizonyítja a statisztikai hivatalnak az utelvelőkről szóló kimutatása is. Az idén áprilisban ugyanis 17.526 utelvelőt váltottak, holott tavaly ugyanebben a hónapban csak 8221-et.

**Kedvezmény az utazó kereskedőknek.** A pénzügyminiszter a kereskedelmi utazók árumintáinak kiviteli előjegyzése tárgyában jelentékeny könnyítéseket engedélyezett, melyek I. évi július hó 1-én léptek érvénybe. Azonlalt a vám kezelésnél nem a minták vámtarifája szerinti bevállása hanem csak kereskedelmi elvezetésű bevállása, fog kövelettelni. A kilépés igazolása czéljából a határszéli vámhivatal elé állítas elmaradhat, illetőleg a kilépés igazolásának az előjegyzési-másolatán való hiánya nem lesz akadály a vámmentes kezelésnek, ha csak az azonosság ismérvek megvannak. Végül a visszahozatalra a vámhivatalok európai államban történt kivételről I. évi helyett kétfőt, Európán kívüli államban történt kivételről két év helyett három leghosszabb visszahozatali határidőt engedélyezhetnek.

**Repülőgép a Székelyföldön.** Évekkel ezelőtt történt, hogy egy Rihász Sándor nevű székely ember, a ki régebben bírósági tisztviselő volt, de szivesebben gépészmérnöki studiumokkal foglalkozott, felment a fővárosba, s a Műegyetem egyik termében bemutatta vitorlakeréknek nevezett találmányát, a mely szerinte megoldja a repülés problémáját. Itt nem sokra becsülték tanulmányát, a mire az önértékes székely hírlapi nyilatkozatot adott ki a műegyetemi professornak ellen s nyilatkozatát ezzel a bizáke kijelentéssel végezte: Nem vitatkozom tovább, majd a gépemben repülök ide vissza, s ezzel megmutatom, melyiknek van igazsága. Rihász Sándor modelje nagyon érekelte nálai Martin kolozsvári egyetemi professort, aki maga is foglalkozott a repülés problémáján. Együtt dolgoztak tovább, amíg a közös munkát a tanár halála meg nem szüntette. Az erdélyi urak is nagyon érdeklődtek a dolog iránt s összeradtak vagy negyven ezer koronát Rihásznak, hogy építse meg a repülő gépet. Most azt jelentik a háromszék vármegyei Magyar-Bodza községből, hogy a határszéli rongteteg erdő egy tisztásán Benke Bela földbirtokos birtokán épül egy repülőgép. Rihász együtt dolgozik Markhó fővárosi gépészmérnökkel. A géprészeket a különböző budapesti gyárakban rendelték, a motor (amely 67 kilogramm súlyú és mégis 14 lóerőjű) a párisi Dijon-gyárból való. A repülőgép, a melynek hajtó felülte negyven kvadrátméter, a maga súlyán kívül még egy embert is föl bír vinni a magusba. Természetesen ezt csak a feltaláló állítja. Nehány hét múlva elkészül a repülőgép, s akkor megkezdheti első útját.

**A székely horvizek kereslete.** Ismeretes, hogy a magyar Alföld nagy közönsége szivesen lenne fogyasztója a székely horvizeknek, ha állandóan és mérsékelttöbb árral hozzájuthatna. De míg a külföldi vizeket valamint a mesterségesen gyártott szénsavas vizet nem lehet kereskedésben és vendéglőben kaphatja, székely horvizet alig lát. Tavaly Szegeden indult mozgalom a székely

horviz terjesztésére, de az úgy fennakadt a mi ásványvizutalajdonosaink és bérünk részvételtségén. Nehány ásványvizet mégis sikerült a szegedi székely társaságnak Szegedre bevinni és annak fogyasztását emelni. Most Aradon indult meg Pál Miklós gazdasági szaktanár kezdeményezésére hasonló mozgalom.

**Gyümölcs és zöldség értékesítése.** A földmiveltési minisztérium kezdésére mozgalom indult meg a hazai gyümölcs és kerti termények értékesítésének szervezése iránt. Ezzel a fontos kérdéssel az O. M. K. E. Marosvásárhelyi kerülete Ilarmath Sándor elnöke alatt a napokban tartott ülésben foglalkozott. A kerület egy terjedelmes memorándumot szerkesztett, melyben az eszme gyakorlati megoldásra vonatkozó nézeteit elmondotta. Itt megemlítjük, hogy a vidéki gyűjtő központoknál Marosvásárhelyt, Marosudast, Székelykereszturt, Szepsziszentgyörgyöt, Nagyenyedet és Beszterecét jelölték meg. Javasolta továbbá egy nagy központi szervezetenek Budapesten való felállítását, amely a vidéki gyűjtőpontok szerves összeköttetésben állhatnának. Végül vándor tanítókat utaztatásit, kik tavalyvizsgálatot végeztek, a népet kioktatták a megfelelő gyümölcs és zöldség fajok termelésében, a szedés és csomagolás mesterségében. A memorándumot a kerület az Omke budapesti központjához terjesztette föl azzal, hogy e fontos kérdés megoldásában a maga hatatos támogatásával is részt vegyen.

**Pályázati felhívás.** A siketnéma budapesti állami intézetének első osztályába a legközelebbi tanévre 30 új növendék fog felvételt. Ezen kívül felvételt nyernek a megfelelő felsőbb osztályba oly siketnéma is, a kik eddig valamely vidéki intézetben tanultak ugyan de a kiknek szállói időközben a székes fővárosba, vagy annak környékére költöztek. Végül felvétetnek a felsőbb osztályokban olyan gyermekek is, a kik a népiskolai tanulmányaik közben siketilték meg s a kik az intézetben a beszédnek szájáról való leolvasását tanulják meg és ez után elemi ismereteket kiegészítnek. Első sorban a Budapesten s az annak környékén levő községekben lakó siketnéma vétetnek ugyan fel, de másodsorban felvételt nyernek az ország bármely helyéről folyamodó siketnéma is, akik az évi 200 K. eltartási költségek egészben vagy részben biztosítani képesek. A felvétel a folyamodványok beérkezésének sorrendjében fog eszközöltetni; miért is indokolt, hogy a szállók melletts küldjék be kérvényeiket. Pályázati határidő július 25. Részletes tájékoztatás és felvételi nyomtatványokat az érdeklődőknek díjlanul küld az intézet igazgatósága. (Budapest, VIII. M. sz.) Megjegyeztetik, hogy az intézet 5 évfolyamu.

## HIRDETESEK.

5462 905. tkvi

### Árverési hirdetmény kivonat.

A csikszereadi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Bartha Ignác csikszereadi ügyvéd végrehajtónak Agoston Ferenc, Agoston Abraham Agoston János és Gábor Gergelyné szül. Agoston Erzsébet csikszentannai lakos végrehajtást szenvedett elani 364 kor. 25 fillér törékítvétel és járuléka iránti végrehajtási ügyében a csikszereadi kir. törvényszék területén levő Csikszentannai község határára fekvő a csikszentannai 176. tkvben

A. +. 1. rnz. 345. hrsz. a belsőségre 320 kor. 2 rnz. 375 hrsz. a kertrre 53 kor. 3. rnz. 390 hrsz. a kertrre 26 kor. 4. rnz. 2004 hrsz. szántóra 27 korona 5. rnz. 2391. hrsz. a szántóra 7 kor. 6. rnz. 2495. hrsz. a szántóra 6 kor. 7. rnz. 2597. hrsz. a szántóra 3 kor. 8. rnz. 2651 2652. hrsz. a szántóra 6 kor. 9. rnz. 2671/a. 2671/b. hrsz. szántóra 12 kor. 10. rnz. 2775 hrsz. szántóra 5 kor. 11. rnz. 2782. hrsz. szántóra 8 korona. 12. rnz. 2921. hrsz. szántóra 15 korona. 13. rnz. 4245. 4246. hrsz. szántóra 20 korona. 14. rnz. 4251. hrsz. szántóra 5 korona 15. rnz. 5225. hrsz. a legelőre 4 korona. 16. rnz. 5887/1 hrsz. a kaszálóra 128 kor. 17. rnz. 6352. hrsz. a kaszálóra 17 kor. 18. rnz. 6432. hrsz. a kaszálóra 39 kor. 19. rnz. 6448. hrsz. a kaszálóra 19 kor. 20. rnz. 6552/1. hrsz. a kaszálóra 29 kor. 21. rnz. 6690. 6570. hrsz. a kaszálóra és szántóra 244 kor. 22. rnz. 6659. hrsz. a szántóra 84 kor. 23. rnz. 6966 hrsz. a szántóra 11 kor. 24. rnz. 7416. hrsz. a szántóra 21 kor. 25. rnz. 7474. hrsz. a szántóra 8 kor. 26. rnz. 7639. hrsz. a szántóra 15 korona. 28. rnz. 8883. 8884. hrsz. a szántóra 16 kor. 29. rnz. 9640. 9641. 9642. hrsz. a szántóra 22 kor. 30. rnz. 9753. hrsz. a szántóra 3 kor. 31. rnz. 10311/1. hrsz. a szántóra 8 kor. 32. rnz. 11924. hrsz. a szántóra 6 kor. kikültási árban és pedig az 1881. évi LX. t. cz. 150. §-a értelmében nemcsak végrehajtott szvenvedettek, hanem az Agoston György Agoston István, Agoston András, Agoston András és Agoston Márczelle és kiskoru Agoston Regina társulajdonosok neven álló járandóságokra is a Csikszentdomokos község határán a csikszentdomokosi 1020. sz. tjkvben A. +. 1. rnz. 3080 hrsz. szántóra 11 kor. 2. rnz. 3157. hrsz. a szántóra 10 korona kikültási árban és pedig az Agoston György, Agoston István, Agoston András, Agoston András, Agoston Márczella kiskoru Agoston Regina társulajdonosok neven álló járandóságokra is és így az ingatlanok egészére orrendelte az árverést és hogy a fennebb megnevezett ingatlanok az 1905. évi augusztus hó 11-ik napján délelőtt 9 órakor Csikszenttamás község határán és délt. után megtartandó nyilvános árverésen a mögállapított kikültási áron alól is eladtni fognak

Árvorezni szándékozők tartoznak az ingatlanok becslésének 10%-át készpénzben, vagy az 1881: LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a kelt igazságügyi miniszter rendelet 8 §-ában kijelölt övndék-

képes értékpapirban a kikültött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek bíróságán előleges elhelyezésről kiállított szabályszerű elismervényt útszolgálatni.

A csikszeredai kir. törvénysek telegkényvi hatóság.

Kelt Csik-Szeredán, 1904. évi május hó 30. napján.

Dr. Rásky József s. k.  
kir. törvényszéki bíró.

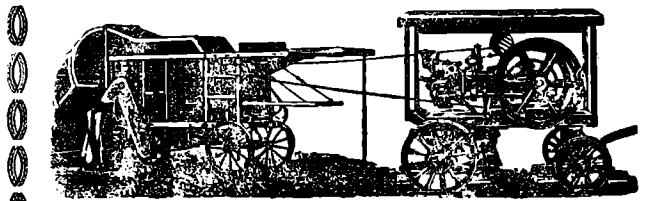
## Tanulónak felvétetik

két 14-ik életévét betöltött fiu  
László József lakatos mes-  
ternél Csik-Szeredában.

Ugyanít azonnal alkalmazást nyerhet egy ügyes szakképzett lakatos segéd is.

## Két jó ló azonnal eladó.

Czim a kiadóhivatalban.



Elsőrendű gyártmány!  
Kedvező feltételek!

**Benzin-lokomobilok. Teljes cséplő szerelvények.**  
**Benzin-motorok. Szívógáz-motorok.**

## Osers és Bauer motor-gyáriraktára

BUDAPEST, VI., Podmaniczky-utca 18.  
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Legujab divatu, szebbnél  
szebb, mivészies kivitelű  
fekete és szines képes

## LEVELEZŐ-LAPOK

olcsó árban szerezhetők  
be Gyönös Gyula könyv-  
és papir-kereskedésében.

## Első styriai kötőgép-gyár.

Fogl J. L. műgépész.  
Magyarországi képviselő és raktár  
Budapest VI. Teréz-kürt 20.  
A leghíresebb kötőgépek tömlő-  
zárral, házi és ipari célra, részlet-  
fizetésre is kapható. — Árjegy-  
zék ingyen és bérmentve. — Varró-  
gép és kerékpár javító-műhely.

## Pártoljuk a magyart

s vegyünk csakis Magyarországnban.

Egy nagy amerikai gyár tönkrehajtása folytán azon helyzetbe jutottam, hogy az alant felsorolt 40 darab szabadalmazott amerikai ezüst árukat m-lyen leszállított áron potem 6 frt. 40 krépt szállíthatom bárkinck és pedig.

- 6 drb amerikai szabadalmazott ezüst asztali kés valódi angol pengével
- 6 drb amerikai szabad. ezüst evővilla egy darabból
- 6 drb amerikai szabad. ezüst evőkanál
- 12 drb amerikai szabad. ezüst kávéskanál
- 1 darab amerikai szabad. ezüst leves merítő kanál
- 1 darab amerikai szabad. ezüst tejmerítő kanál
- 6 darab angol „Viktoria” pohártálcá
- 1 darab remek asztali gyertyatartó.

40 darab összesen csak 6 frt. 40 krépt ezen tárgyak ezelőtt 40 forintba kerültek  
Az amerikai patent ezüst egy teljesen fehér fém belül is, melyét jót állást váltalok.

Megrendelhetők utánvét mellett.

## Neumann József-nél

Budapesten, VIII., Örömvölgy-utca 16.

## Konyhakészlet

5 darab solingoni peng-  
géjtű kés és 1 darab  
szelvény villa csak  
4 kor. 50 fillér.

6 darab zománcozott  
fazék és 6 darab lá-  
bas különböző nagy-  
ságuk csak  
5 kor. 90 fillér.

Egy valódi  
**Roskopfóra**  
kétévi jótállás mellett  
csak 5 korona.

Legfinomabb kivitelű  
igen czéleszerű villany-  
világításu

### zseblámpa csak 3 korona.

Teljes dohányzó készlet  
csak 5 koronába  
kerül és pedig 1 finom  
u. tajték pipa kínai  
ezüst foglalattal 1  
hozzaváló pipaszár 1  
czéleszerű dohány  
szecskó 1 gyufatartó 1  
tajték szivarazopóka  
1 szivartárcsá 1 házi  
pipa szárral együtt 1  
tajték szivarkezőpóka  
1 szivarvágó 1 szivar-  
hamutartó 10 drb  
összesen.

4 és fél kiló körülbe-  
rűl 50 drb különféle  
illatu finom pipere  
szappan csak 5 kor.

